

CHWIAĆ SIĘ (66) *vb impf*

chwiać się (64), **chfiąć się** (2) *MurzHist, MurzNT*.

się (43), *się* (23).

W formach inf oraz praet, fut i con wszystkich rodzaj i liczb a pochylone. W formach praes i part e jasne.

inf chwiać się (3). ◇ *praes* 1 sg chwieję się (2). ◇ 2 sg chfiejesz się (1). ◇ 3 sg chwieje się (26). ◇ 3 pl chwieją się (11). ◇ *praet* 3 sg m chwiął się (1). f chwiiała się (1). ◇ 3 pl m pers chwiáli się (1). *subst* chwiwały się (2). ◇ *fut* 3 sg m będzie się chwiął (1). f chwiać się będzie (1). ◇ 2 pl m pers chwiać się będziecie (1). ◇ 3 pl *subst* chwiać się będą (1) *BibRadz*, będą się chwiać (1) *BudBib*. ◇ *imp* 3 sg niech się chwieje (3). ◇ 3 pl niech się chwieją (1). ◇ *con* 3 sg m by się chwiął (1). n by się chwiłoś (1). ◇ 1 pl m pers bychmy się chwiáli (1) *WujJud*, byśmy się chwiáli (1) *SkarKaz*. ◇ 3 pl *subst* by się chwiwały (1). ◇ *part praes act* chwiejąc się (4).

Sł stp s.v. chwiać, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Kołysać się, ruszać się; falować; nutare, vacillare* *Mącz, Cn; moveri* *Calag; titubare* *Calep; fluctuare, labare, labascere, labasci* *Cn* (47) : Kiedy wiátr ípołnocy wieie/ wyfoki dom fie tedy chwieie. *March*¹ *A4; March*³ *V4; BierEz* *L3v; Komu fie zęby chwieią* *FalZioł* *V* 80v; Czemu ferce wítawno fie chwieie wciele. *GlabGad* *E3; Gdy fie kto chwieie, rękoma gmerze, nogami kopa bez potrzeby, znamię íest nie bacźności* *GlabGad* *P7v; March*³ *V4; Szumi mu wiátr y przez íen á morze fie chwieie* *RejWiz* *12, 3, 84v, 149; chwieią íię wízytki grunty íiemie. BibRadz* *Ps* 81/5, *Iob* 13/25, *Ps* 59/4, *Luc* 21/26; *Vacillo, Szwánkuyę/ drzę/ śłapie/ niekrzepko ítoyę/ chwieyę fie* *Mącz* 47ld, 255a; *RejPos* 10v *marg; RejZwierc* 120v; nie będą íię chwiać kroki íego. *BudBib* *Ps* 36/32[30], *Ps* 45/2[3], 68/23[24], *Is* 40/20; *HistHel* *C3v; A* proporce roznych farb/ íák láfy fie chwiály. *StryjWjaz* *B2v; SkarŻyw* 517; *StryjKron* 622; Wízytek fie zaítęp to tám to íám chwieie. *KochSz* *B3; Lapsó – Chwieiącz fie ídę. Calep* 574b, 1071a.

chwiać się od czego (3): Y coície fie wyízli dziwowác trzcínie kthora fie od wiátru chwieie? *RejPos* 10v; Od wiátru/ álbo od powietrza chwiać się. *Moveri vento. Calag* 545a; *WujNT* *Luc* 7/24.

W charakterystycznych połączeniach: chwiać się (i)tam i sam (5), *to tam to sam*.

Frazy: »głowa się chwieje« [*szyk zmienny*] (2): Sercze drzy głowa íię chwiecie [!] *RejKup* *f3v, bb3*.

»ziemia się chwieje« [*szyk zmienny'*] (2): Ziemiá. íáko piiány ták fie chwiać będzie [*movebit se terra*] *BibRadz* *Is* 24/20; *StryjKron* 309.

W przen (11) : Co człowieká nie minie/ gdy fie ná íwiát rodzi/ Będzie fie chwiął tám y íám/ by w ízaloney łodzi *BielKom* *B2; Prot* *B2v; A* ktoby to wyliczył íáko fie chwieie tá nieíłáchetna trzcíná á to záburzenie íwiátá tego níkcźemnego. *RejPos* 10v, 10v [2 r.]; á żebychmy fie nie chwiali zówždy íáko dzieci/ kaźdy^m wiátre^m náuki. *WujJud* 37, *A7v; RejPosWstaw* [143³]; *GrabowSet* *L2; SkarKaz* 43a.

Szereg: »chwiać się a kołysać« (1): ábychmy fie nie dziwowáli tey márney trzcínie íwiátá tego/ kthory fie chwieie á kołyfze nie ínáczey íáko trzcíná od wiátru zruízona. *RejPos* 10v.

2. *Być niepewnym, niestałym; znajdować się w niepewnej, ciężkiej sytuacji* (9) : Przeto Rzeczpoípolita náízá íię nie chwieie. *Prot* *C4v; Niech fie chwieie fortuná* *BielSat* *N* [*idem* *BielSjem* 36], *G;*

Rozrufzáiąfię narodowie/ chwieią fię [*mota sunt*] kroleŃtwá *BudBib Ps* 45/7; Chwieią fię [*fluctuant*] bowiem wŃzytkie rzeczy ludzkie *ModrzBaz* 136, 105v; *BielSen* 14; *BielSjem* 36; *WujNT Hebr* 12/27.

3. *Wahać się, nie mieć swego zdania (10)* : przécź się tak zmyŃlą wodźifz? przécź się i tam i łam chfieiefz? *MurzHist Mv*; *MurzNT* 191 *marg*; Przeto fię dzyewczy łtan chwieie/ Iż nie wie gdzye fię podzyeie *BielKom* G4v; Krol w rádzye będąc około tey rzeczy/ chwiał fię y thám y łám/ nie wiedząc co czynić *BielKron* 389v, 260, 388v; *BielSat* H2; A długoż ná dwie łtronie/ ták fię chwiać będąciecy? *HistHel* B4v; W tákim zamiefzaniu iedni wćiekáli/ drudzy w mękách wftawáli/ drudzy fię chwiali/ drudzy ná łame pogrozki odłtępowáli *SkarŻyw* 206; *LatHar* 520.

W charakterystycznych połączeniach: chwiać się na dwie stronie, i na tę i na owę stronę, i tam i sam (3).

Synonimy: 1. cholebać się, chowirać się, chybać się, kołysać się, trząść się; 3. wahać się.

Formacje pochodne: rozchwiać się, wychwiać się, zachwiać się; pochwiewać się, rozchwiewać się.

Cf CHWIANIE, CHWIEJĄCY SIĘ

KW